

FELLES AVTALER

GRUPPEARBEID

MÅLGRUPPE

1. - 10. trinn

FAGLIG RELEVANS

Generell

MÅL

Elevene skal bli enige om felles avtaler for undervisningen som legger til rette for et trygt rom for alle, samt øve seg på å ta personlig stilling og lytte til hverandres synspunkter.

TIDSFORBRUK

25 min

UTSTYR

- Papir og penn til hver gruppe

ET TRYGT ROM I SEKSUALITETSUNDERVISNINGEN

I noen klasser der det forekommer erting, mobbing, diskriminering, klikkdannelse og lignende, er det ekstra viktig å arbeide med det trygge rommet i forbindelse med seksualitetsundervisningen.

Hvis du er underviser i en klasse der det er en generelt utrygg stemning blant elevene, er det viktig at du tar det i betraktning når du planlegger undervisningen. I slike klasser bør du alltid sette opp avtaler for hvordan seksualitetsundervisningen skal foregå. En avtale om at man ikke snakker privat eller svært personlig om seg selv, kan øke tryggheten for de elevene som er utsatt for å bli ertet. Avtaler om at man skal lytte til hverandre og ikke le av det de andre sier, kan også være viktige.

Mange av øvelsene i Uke 6-materiellet legger opp til en åpen dialog mellom elevene, i mindre eller større grupper. I en utrygg klasse kan det imidlertid være nødvendig at underviseren inntar en mer styrende rolle for å sikre at alle kommer til orde, og at ingen blir ertet eller uthengt i forbindelse med undervisningen. Vær derfor oppmerksom på om det er behov for endringer i organiseringen av øvelsen som foreslås i materiellet, for å ta høyde for utryggheten hos elevene.

Mangfoldighet i klasserommet

Du kan som underviser gjøre mye for å skape trygghet for alle elever, blant annet ved å inkludere samfunnets og elevenes forskjelligheter som en helt alminnelig del av seksualitetsundervisningen. Undervisningsmateriellet Uke 6 er tilrettelagt slik at det på alle klasstrinn skal gjenspeile mangfold i

etnisitet, kjønnsuttrykk, familieformer, seksualitet og funksjonsnivå. Dette betyr at det er lagt vekt på å bruke bilder og eksempler som viser mangfold.

Når du som underviser skal bruke Uke 6-materiellet vil du naturligvis velge blant øvelsene og kanskje bare bruke enkelte av de eksemplene som nevnes. Det er viktig at du er oppmerksom på å ivareta mangfoldet når du gjør dette, for at materiellet skal kunne bidra til den tiltenkte læringen hos elevene.

Å si ifra

Hvis du er bekymret for om enkelte elever i klassen vil oppleve seksualitetsundervisning som grenseoverskridende eller støtende, kan du arbeide målrettet med å gi elevene gode redskaper til å si fra.

Gi dem for eksempel mulighet for å si "pass" til et spørsmål, eller til å velge mellom forskjellige temaer de kan arbeide med, slik at de ikke presses til å snakke om noe de opplever som grenseoverskridende. Vår erfaring er at elevene kan håndtere de fleste temaer og illustrasjoner, såfremt de er valgt ut med hensyn til elevenes alder og modenhet.

Vi anbefaler derfor at du ikke unnlater å ta opp et emne eller bruke bilder utelukkende ut fra en antakelse om at elevene vil oppleve dem som støtende. Det kan være en uhensiktsmessig tilpasning av seksualitetsundervisningen, og spesielt for de elevene som ikke har mulighet til å snakke om emnene i undervisningen med andre.

FORTSETTER PÅ NESTE SIDE ...

FELLES AVTALER GRUPPEARBEID

... FORTSETTELSE FRA FORRIGE SIDE

Språk

Som underviser er det viktig at du er oppmerksom på at noen typer utsagn og måter å snakke om for eksempel kjønn, seksualitet og familie på, kan virke ubehagelige for noen elever, uten at andre nødvendigvis er klar over dette.

Hvis det for eksempel er elever som gir uttrykk for at de misliker homoseksualitet, kan dette være svært ubehagelig for de elevene i klassen som definerer seg som homoseksuelle, eller som er i tvil om sin seksualitet, og/eller de elevene som har venner eller familie som er homoseksuelle. Derfor er det viktig å stoppe denne typen utsagn og forklare hvorfor de ikke er OK. Her kan det med fordel vises til at alle mennesker har den samme retten til å være slik de er.

Det er også viktig at du som underviser er oppmerksom på andre typer ord og signaler som kan oppfattes som nedlatende og diskriminerende. Disse kan dreie seg om utseende, fritidsinteresser, bestemte familietyper eller lignende. Det betyr også at påstander om at "det er bare på gøy" ikke bør aksepteres. Vi anbefaler å inngå avtaler om språkbruk på alle klassetrinn, også i klasser som i utgangspunktet er trygge og velfungerende.

BESKRIVELSE

Elevene og underviseren sitter på stoler i en sirkel. Underviseren forteller at seksualitetsundervisning noen ganger handler om spørsmål og emner som man kanskje ikke har snakket så mye om før med venner, underviseren eller andre. Derfor er det helt vanlig å være litt usikker på seg selv og tenke på hva de andre kanskje mener om det man sier eller gjør.

I en slik undervisning kan det være lurt å inngå noen felles avtaler om hvordan timene skal være – og det er det klassen skal gjøre nå. Underviseren deler deretter elevene inn i grupper på to til tre personer. Hver gruppe har i oppgave å diskutere spørsmålet:

"Hvilke avtaler kan vi inngå for å sikre at vi får noen gode undervisningstimer sammen?"

Gruppene skal komme med minst to forslag til avtaler, som de skriver på hvert sitt papirark. De får cirka 10 minutter til dette arbeidet.

Deretter samles alle elevene i sirkelen igjen, og hver gruppe presenterer sine avtaler og forklarer hvorfor de er viktige. Arkene med avtalene legges på gulvet midt i sirkelen slik at alle kan se dem.

Underviseren stiller åpne og undersøkende spørsmål til gruppene med det formål å få dem til å utdype bakgrunnen for de respektive avtaleforslagene så mye som mulig.

Når alle avtalene er presentert, ber underviseren elevene om å tenke etter hvilken avtale som vil være den aller viktigste for dem. De skal ikke snakke sammen om det, men tenke igjennom det på egen hånd. Når elevene har bestemt seg, skal de reise seg og stille seg ved arket med den aktuelle avtalen.

Underviseren spør nå elevene om det er noen av dem som har lyst til å fortelle hvorfor de har stilt seg der de har. Alle som har lyst til å forklare seg, må få lov til det, men ingen skal presses til å si noe.

Til slutt samler underviseren inn alle arkene med avtaler som det har stått elever ved. Underviseren spør om det er noen av de avtalene som ligger igjen på gulvet, som er viktige å ha med, selv om det ikke sto noen ved dem. Hvis det er det, tas de også med i bunken av avtaler som henges opp på en vegg i klasserommet. Deretter kan det i løpet av seksualitetsundervisningen henvises til disse avtalene ved behov.

FORTSETTER PÅ NESTE SIDE ...

FELLES AVTALER

GRUPPEARBEID

... FORTSETTELSE FRA FORRIGE SIDE

BESKRIVELSE

Øvelsen egner seg godt i begynnelsen av undervisningsforløpet og kan med fordel tenkes sammen med en innføring i seksualitetsundervisning er, og hva som mer konkret skal arbeides med i løpet av perioden.

Hvis det er satt av kort tid til seksualundervisningen, kan det likevel fokuseres på det trygge læringsrommet ved å presentere elevene for en rekke avtaler som underviseren har valgt ut på forhånd.

Elevene kan kort snakke om dem med sidemannen før underviseren foretar en felles oppsummering, der elevene gir en tilbakemelding på om de synes avtalene er gode, og om det eventuelt er noe som mangler. Dette kan gjennomføres på cirka 10 minutter.

Eksempler på avtaler kan være:

1. Vi rekker opp hånden hvis vi vil si noe.
2. Vi skal være aktive i undervisningen – men vi kan godt "melde pass".
3. Vi snakker ikke om våre egne personlige opplevelser.
4. Vi snakker ikke stygt om hverandre og andre utenfor klassen.
5. Vi ler ikke av hverandres spørsmål og kommentarer.

ANNEN ORGANISERING AV UNDERVISNINGEN

I noen klasser kan det være behov for at underviser på forhånd gjør seg noen tanker om det er regler som ikke er til diskusjon. Kanskje skal elevene ha få og helt konkrete regler.

Forsøk så langt som mulig å formulere reglene positivt. Det kan skape en positiv forventning til elevenes atferd og tydeliggjøre hva som er greit å gjøre.

Det er viktig å overveie hvilke konsekvenser det skal ha å bryte reglene.

Dersom man velger å lage og benytte et "belønningssystem" for klassen, oppfordres det til å ha klare og forståelige rammer for dette.

Husk at reglene også gjelder for underviser. Hvis man benytter regelen om at det ikke skal snakkes om egne personlige opplevelser bør underviseren også overholde dette. Hvis underviser vurderer at det likevel kan være en fordel å inkludere personlige erfaringer (for eksempel for å gjøre noe mer konkret, bør man nøye veie fordeler og ulemper, da det kan skape grenseoverskridende situasjoner for elever så vel som underviser).